

Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

28 juni 2007 / rapportnummer 1903-27

commissie voor de milieueffectrapportage

Senternovem, Bureau Energieprojecten
T.a.v. de heer ir. H.G. de Brabander
Postbus 93144
3509 AC DEN HAAG

uw kenmerk
DDUE0782500/214/hdb

uw brief
7 mei 2007

ons kenmerk
1903-28/Pi/hb

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Installatie gaspijpleiding van Noorwegen
naar Nederland of België

doorkiesnummer
(030) 234 76 34

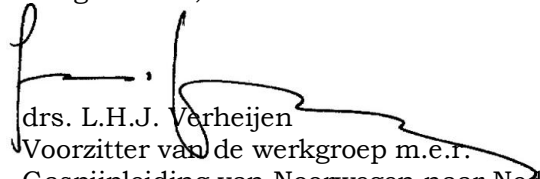
Utrecht,
28 juni 2007

Geachte heer De Brabander,

Met bovengenoemde brief stelde u, als coördinerend bevoegd gezag, de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. L.H.J. Verheijen
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België,

uitgebracht aan Senternovem, Bureau Energieprojecten (*als coördinerend bevoegd gezag*) door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België,

de secretaris

mr. S. Pieters

de voorzitter

drs. L.H.J. Verheijen

Utrecht, 28 juni 2007

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Aanleiding, doel en omvang van het project.....	2
3.2 Besluitvorming	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	3
4.1 Algemeen	3
4.2 Tracé-varianten, wijze van uitvoering en tijdstip van uitvoering	4
4.2.1 Tracé-alternatieven en -varianten.....	4
4.2.2 Uitvoeringsalternatieven.....	4
4.2.3 Locatiealternatieven voor het Gasontvangststation (GOS-AP) en inpassingsvarianten	5
4.2.4 Tijdstip van uitvoering.....	5
4.3 Meest Milieuvriendelijk Alternatief.....	5
4.4 Voorkeursalternatief	5
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN	6
5.1 Beschrijving van de bestaande milieutoestand en de autonome ontwikkeling	6
5.2 Beschrijving van de verschillende milieuaspecten	6
5.2.1 Verstoring van bodem en water	6
5.2.2 Verstoring van natuurwaarden.....	7
5.2.3 Veiligheid.....	8
5.2.4 Overige aspecten	8
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	9
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	9
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	9
9. VORM EN PRESENTATIE.....	10
10. SAMENVATTING VAN HET MER	10

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 7 mei 2007 Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 50 d.d. 24 april 2007
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Het Noorse bedrijf Statoil ASA heeft het voornemen om een gaspijpleiding aan te leggen van Noorwegen naar of Nederland of België.

Deze pijpleiding begint in Noorwegen bij de bestaande gasverwerkingsinstallatie Kollsnes, 40 km ten noordwesten van de stad Bergen. De mogelijke aanlanding in Nederland zal bij Callantsoog plaatsvinden met een gaspijpleidinglengte van ongeveer 880 km. Indien de aanlanding in België plaatsvindt zal het gaan om Zeebrugge en heeft de pijpleiding een lengte van ongeveer 1050 km.

De N.V. Nederlandse Gasunie zal als projectontwikkelaar fungeren voor de landpijpleiding tussen het nieuwe gasontvangstation in Anna Paulowna (GOS-AP) en het compressorstation in Wieringermeer (CS-W).

Bij brief 7 mei 2007 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) door SenterNovem, Bureau Energieprojecten namens de gemeenten Anna-Paulowna, Niedorp, Wieringermeer en Zijpe, alsmede de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat Diensten Noordzee en Noord-Holland in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant en lag ter inzage tot en met 6 juni 2007².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

Indien wordt aangeland in Nederland:

- Mede vanwege andere aanwezige leidingen en gasbehandelingsunits en de mogelijk daaraan gekoppelde effecten dient er een veiligheidsanalyse gemaakt te worden (op basis van plaatsgebonden risico en groepsrisico) voor wat betreft mensen, kustverdediging (en alles wat daarmee samenhangt) en scheepvaart (en alles wat daarmee samenhangt).

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

- Het MER zal precies dienen aan te geven welke gevoelige gebieden mogelijk zullen worden aangetast door de voorgenomen activiteit en op welke wijze de initiatiefnemer zal voorkomen dat de beschermde gebieden wezenlijk zullen worden aangetast. De voortoets of passende beoordeling kan het beste in het MER worden uitgevoerd.
- De voor de besluitvorming relevante gevolgen met betrekking tot natuur, veiligheid en landschap vanwege de aanleg en het gebruik van de landpijpleiding van Callantsoog naar Wieringermeer dienen in het MER beschreven te worden.

Indien wordt aangeland in België:

- Het MER zal precies dienen aan te geven welke gevoelige gebieden mogelijk zullen worden aangetast door de voorgenomen activiteit en op welke wijze de initiatiefnemer zal voorkomen dat de beschermde gebieden wezenlijk zullen worden aangetast. De voortoets of passende beoordeling kan het beste in het MER worden uitgevoerd.

Naast de essentiële informatie in het MER dient er sprake te zijn van een zelfstandig leesbare samenvatting waarin de belangrijkste strategische milieuinformatie is samengebracht.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

3.1 Aanleiding, doel en omvang van het project

In het MER moet worden aangegeven wat de aanleiding is voor de aanleg van deze gaspijpleiding. Wat is de nut en noodzaak van deze gaspijpleiding? Daarbij kan de in de startnotitie gegeven informatie goed gebruikt worden. Tevens moet het doel of de doelen van de voorgenomen activiteit worden geformuleerd.

Daarbij is het van belang dat relevante aspecten, die onlosmakelijk met deze pijpleiding zijn verbonden, in het MER aan de orde komen. Indien gekozen zal worden voor een aanlanding in Nederland, dan betekent dat dat de Commissie ook alle onderdelen die vanaf Callantsoog tot aan Wieringermeer zullen worden aangelegd tot de voorgenomen activiteit rekent.

Vanwege het grensoverschrijdende karakter van dit project dienen alle relevante documenten ook in het Engels en - zo nodig en gewenst - in het Noors vertaald te worden. De Commissie zal voor wat betreft haar eigen bijdragen zowel zorgen voor een Engelstalig richtlijnenadvies alsmede een Toetsingsadvies in het Engels. Met het Noorse, Deense en Duitse Bevoegde Gezag dient in goed overleg de gehele besluitvorming zorgvuldig te worden afgestemd.

3.2 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voorplan. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Aangegeven moet

worden of er in (de omgeving van) het plangebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen, waarbij met name gedacht moet worden aan het duingebied en aan speciale natuurgebieden in de (gehele) Noordzee. Tevens dient het afwegingskader van het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 toegepast te worden. Daarnaast dienen andere relevante activiteiten (visserij, olie- en aardgaswinning, windmolens, defensie) in de Noordzee in beeld gebracht te worden en aangegeven dient te worden wat daar de consequenties voor dit project van zijn. De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven. De startnotitie biedt goede aanknopingspunten en de voorgestelde alternatieve tracé's, alsmede de alternatieven voor aanlanding zijn naar de opvatting van de Commissie voldoende.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁵ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

De startnotitie geeft al een behoorlijk compleet overzicht van alle relevante beleidskaders, wetgeving en kaderstellende regelgeving voor zover het Nederland aangaat. Omdat de pijpleiding ook over Noors, Deens en Duits en mogelijk Belgisch grondgebied zal gaan, dient – indien relevant – ook daarvoor geldende regelgeving genoemd te worden. Er dient in het MER aangegeven te worden wat de relevantie is van alle genoemde beleidskaders, wettelijke regelingen en kaderstellende regelgeving voor de voorgenomen activiteit.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor verschillende besluiten. Deze verschillende besluiten dienen in het MER besproken te worden, alsmede op welke wijze de uitkomsten van de m.e.r.-procedure in die besluiten zullen doorwerken. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit, de alternatieven en varianten moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De belangrijkste milieugevolgen naar de mening van de Commissie zijn aangegeven in hoofdstuk 5 van dit advies.

Betrek bij de opzet van het project ook de lessons-learned van andere leidingsprojecten voor wat betreft de aanleg en de aanlanding.

Alternatieven dan wel varianten acht de Commissie mogelijk tijdens de aanlegfase ten aanzien van:

- Delen van het tracé (de startnotitie geeft hiervoor een goede invulling).

⁵ Zie ook hoofdstuk 4 van dit advies.

- De wijze van aanleg (boortechnieken, thermische isolatie, boorspoeling, veiligheidsaspecten).
- Het tijdstip van uitvoeren.

De startnotitie geeft veel informatie over het eerste aspect, maar gaat nauwelijks in op het tweede en derde aspect.

In ieder geval moet een Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) worden beschreven. Indien een voorkeursalternatief wordt gekozen, moet dit in het MER worden gemotiveerd en dient de aandacht vooral uit te gaan naar de milieuarargumenten.

In het MER dienen de reeds gemaakte keuzes ten aanzien van het aanlandingspunt in Nederland beschreven en gemotiveerd te worden, indien aanlanding in Nederland aan de orde is. De startnotitie levert hiervoor veel bruikbare informatie. Ook eventuele tracé-alternatieven die in een eerder stadium beoordeeld zijn, dienen in het MER aan bod te komen inclusief de (milieu)argumenten om daar geen nadere uitwerking aan te geven.

4.2 Tracé-varianten, wijze van uitvoering en tijdstip van uitvoering

4.2.1 Tracé-alternatieven en -varianten

Voor wat betreft dit onderdeel lijken er een redelijk aantal alternatieven en varianten mogelijk te zijn, zoals ook in de startnotitie wordt aangegeven. Wel dient in het MER te worden beschreven wat het voorkeurstracé is en waarom daarvoor gekozen wordt. Zo mogelijk dient ook een MMA-tracé te worden beschreven, waarbij bijvoorbeeld maximaal rekening wordt gehouden met het ontzien van gevoelige (natuur)gebieden, bijzondere geomorfologische structuren en de interactie met andere parallel lopende dan wel kruisende pijpleidingen. Separaat kan aandacht besteed worden aan een meest veilige variant.

4.2.2 Uitvoeringsalternatieven

Ten aanzien van de uitvoering kan aan de volgende alternatieven worden gedacht:

- verschillende diepteligging;
- de mate van bescherming van de pijpleiding tegen externe invloeden zoals het neerlaten van scheepsankers en de aanwezigheid van boomkorvisserij. De hiervoor reeds genoemde diepteligging speelt hierbij onder andere een rol;
- isolatietechnieken (onder andere in verband met de bollenteelt);
- boortechnieken en hoe om te gaan met de boorspoeling;
- veel dan wel weinig baggeren;
- kruisingen met andere leidingen en kabels;
- kruisingen op land met in het bijzonder verkeerswegen, spoorwegen, waterwegen en dijklichamen.

Vooraf de aanleg van voorzieningen in Noord-Holland vraagt om een gedetailleerde beschrijving in het MER, alsmede een beschouwing over mogelijke alternatieven en varianten ten aanzien van zowel aanleg als gebruik.

4.2.3 Locatiealternatieven voor het Gasontvangststation (GOS-AP) en inpassingsvarianten

In het MER dienen de verschillende locatiealternatieven voor het gasontvangststation (GOS-AP) beschreven en onderling vergeleken te worden. De (milieu)argumenten voor en tegen dienen in beeld gebracht te worden. De inpassingsvarianten kunnen in het MER op hoofdlijnen besproken worden. Tevens kan er aandacht worden geschonken aan vervolgonontwikkelingen en in hoeverre die ontwikkelingen consequenties kunnen hebben voor de nu voorliggende besluitvorming over de inrichting van het gebied.

4.2.4 Tijdstip van uitvoering

In het MER moet de keuze van de periode in het jaar dat de werkzaamheden (of bepaalde werkzaamheden per deelgebied) worden uitgevoerd worden gemotiveerd door de effecten en risico's van de aanleg in verschillende periodes van het jaar te vergelijken.

4.3 Meest Milieuvriendelijk Alternatief

Het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA) bestaat uit een combinatie van:

- het MMA-tracé;
- de MMA-uitvoering van de gaspijpleiding;
- de meest landschapsvriendelijke inpassing;
- het meest milieuvriendelijke tijdstip voor de aanleg;
- met het kleinst mogelijke risico (op basis van de veiligheidsanalyse);
- en met de meest milieuvriendelijke wijze van buitengebruikstelling.

Separaat kan aandacht geschonken worden aan een meest veilige variant. Ten opzichte van het MMA kan duidelijk worden gemaakt wat de meest veilige variant is en daardoor kan inzichtelijk worden gemaakt waar veiligheidsconcessies zijn gemaakt.

Het gaat hierbij om het verkennen van de realistische grenzen op basis van het ALARA-principe.

4.4 Voorkeursalternatief

Een Meest Milieuvriendelijk Alternatief moet ontwikkeld worden voor - in ieder geval - het Nederlandse deel van dit project. Als het Meest Milieuvriendelijke Alternatief door de initiatiefnemer op bepaalde onderdelen niet haalbaar wordt geacht, kan worden overwogen om voor deze onderdelen een lager ambitieniveau te kiezen. Zodoende kan van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief een voorkeursalternatief (VKA) worden afgeleid aan de hand van zogenoemde terugvalopties met daarbij aangegeven het verschil in milieugevolgen.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

5.1 Beschrijving van de bestaande milieutoestand en de autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied⁶, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Er kan in het MER in een aparte paragraaf aandacht geschonken worden aan de gevolgen vanwege dit project voor de landbouw.

Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat mogelijk de locatie en omgeving van het gasontvangstation (GOS-AP) gascompressorstation (CS-W), het landdeel van de pijpleiding in Nederland, de kustkruising in Nederland, het offshore gedeelte in Nederland, Duitsland, Denemarken en Noorwegen en mogelijk in België, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals Vogel- en Habitatrictlijngebieden, beschermde natuurmonumenten, EHS en dergelijke.

Het MER dient een kaart en een beschrijving (van de aard en omvang) te bevatten van alle (bestaande of geplande) geluidsgevoelige bestemmingen in het studiegebied. Het bestaande achtergrondgeluidniveau inclusief de autonome ontwikkeling daarvan (met autonome groei en/of sanering) dient te worden beschreven.

5.2 Beschrijving van de verschillende milieuaspecten

5.2.1 Verstoring van bodem en water

Geef kaarten en zonodig profielen van het tracé (en de varianten daarop) waarop is aangegeven:

- aanwezigheid, diepteligging en afmetingen van grootschalige bodemvormen zoals (scheepvaart)geulen, getijdebanken, zandgolven en megaribbelsvelden (geomorfologische kaart van de zeebodem);
- de veranderingen die worden verwacht in de ligging van het zeebodemoppervlak met name in relatie tot het risico dat de pijpleiding vrij komt te liggen (blootspoelen van ingegraven delen van de leiding en hoe daar mee om te gaan) en vooral voor die gebieden met een hoge natuurlijke dyna-

⁶ Inclusief de dynamiek van de Noordzee.

miek zoals de strand- en brandingszone en mogelijk gebieden met zandgolven;

- specifieke aandacht dient besteed te worden aan de te verwachten doorbraak van het nieuwe Schulpengat en 'clockwise migration' van het huidige Schulpengat. Wat kan de toekomstige situatie worden en welke maatregelen zullen worden getroffen?
- de omvang van het bodemverstoringgebied door graaf- en baggerwerkzaamheden;
- aanwezigheid van archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals scheepswrakken;
- de verstoring van de bodem en grondwaterstromen ten gevolge van de boring onder de duinen door (welke risico's zijn daaraan verbonden en hoe wordt daarmee omgegaan?);
- de verstoring van de bodem vanwege het gehele landtracé tot in Wieringermeer.

Tevens dienen de gevolgen voor de waterkering worden beschreven indien de pijpleiding scheurt, inclusief de kansberekening dat dat kan gebeuren.

Geef duidelijk de seizoenvariëaties aan in verband met de keuze van het tijdstip van aanleggen van de gaspijpleiding.

Indien stoffen vrij kunnen komen (olie, boorspoeling et cetera) moeten de effecten daarvan op de bodem, de waterkwaliteit en organismen worden beschreven.

5.2.2 Verstoring van natuurwaarden

Beschrijf aan de hand van kaarten:

- de belangrijkste ecologische functies van gevoelige gebieden waar de verschillende tracés doorheen zullen lopen, voor onder andere vogels (Vogelrichtlijnverplichtingen) en relevante beschermde dier- en plantensoorten dan wel natuurlijke habitats zoals genoemd in bijlage I (van de Habitatrictlijn) zowel kwalitatief als kwantitatief (foerageer-, rust-, broed-, doortrek- en overwinteringsgebied);
- de verspreiding van bijzondere organismengroepen, met de nadruk op voor deze activiteit gevoelige levensgemeenschappen zoals Spisulabanken en Ensisbanken.

In het MER dient aangegeven te worden of er sprake zal zijn van significante gevolgen ten aanzien van de beschermde natuurgebieden, zoals aangegeven in artikel 6, derde lid, van de Habitatrictlijn c.q. artikel 19f e.v. van de Natuurbeschermingswet en betrek daarbij de bestaande instandhoudingsdoelstellingen, alsmede de ontwerp-instandhoudingsdoelstellingen. Indien er sprake kan zijn van significante gevolgen voor de op grond van de Vogel- of Habitatrictlijn beschermde gebieden dient er in het MER een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Daarbij gaat het niet alleen om de ingreep-effect relaties vanwege dit project, maar ook om de cumulatieve gevolgen. In het MER dient apart aandacht geschonken te worden aan de cumulatieve effecten en of die zullen leiden tot significante gevolgen.

Indien er geen sprake zal zijn van significante gevolgen, dan dient dit in het MER onderbouwd te worden. Per instandhoudingsdoelstelling voor een beschermde soort – en dan met name de populaties daarvan – dan wel beschermd habitattype dient aangegeven te worden wat de gevolgen kunnen zijn.

Tevens zal een ontheffingsaanvraag op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet vanwege de soortenbescherming noodzakelijk zijn. Overwogen kan worden om de daarvoor benodigde informatie ook in het MER op te nemen.

Beschrijf de effecten en de variaties per seizoen van de bodemverstoring op de beschreven ecologische functies en (de selectie van) doelsoorten.

5.2.3 Veiligheid

Er dient in het MER een veiligheidsanalyse voor de gehele omgeving van de voorgenomen activiteit te worden gemaakt, zowel op basis van het plaatsgebonden risico als voor het groepsrisico voor mensen, voor aspecten samenhangend met de kustverdediging en voor aspecten samenhangend met de zeescheepvaart.

Het gaat daarbij om zowel het risico – kans van optreden en het effect - van de pijp voor de omgeving, als om het risico voor de pijp door activiteiten in de omgeving⁷.

Welke maatregelen zullen getroffen worden om aan de veiligheidseisen voor pijpleidingen te voldoen? Welke verdergaande maatregelen kunnen – en zullen - getroffen worden? Deze verdergaande maatregelen dienen bij het ontwikkelen van het MMA betrokken te worden.

Geef aan welke activiteiten nabij het tracé (zullen) plaatsvinden (met name recreatie, windparken, woningbouw, visserij, landbouw en defensie⁸) en of deze uit oogpunt van veiligheid tijdelijk of permanent gebruiksbepalingen opleggen krijgen.

In het MER moet de wijze van onderhoud – inclusief het testen - beschreven worden, mede in relatie tot veiligheidsaspecten.

5.2.4 Overige aspecten

In het MER dient aandacht geschonken te worden aan het probleem van bodemaafkoeling vanwege de koude pijpleiding, bijvoorbeeld ook in relatie tot de aanwezige warme BBL-pijpleiding en de bollenteelt, dan wel andere vormen van akker- of landbouw. Welke technieken zijn beschikbaar om dit probleem te voorkomen dan wel te verminderen? Heffen de temperaturen van deze nieuwe pijpleiding en die van de BBL-pijpleiding elkaar op? Voor het tracé Anna Paulowna- Wieringermeer dient vooral op de afkoelings-/bevroeringsaspecten te worden ingegaan.

De bestaande toestand van het geluidmilieu moet in het MER worden beschreven aan de hand van het referentieniveau van het omgevingsgeluid en een karakterisering van de aanwezige geluidbronnen met name rondom het compressorstation. Aangegeven dient te worden of nabij het gasontvangststation (GOS-AP) en het compressorstation (CS-W) (geluid)verstoringgevoelige gebieden aanwezig zijn. Apart dient aandacht geschonken te worden aan geluidhinder en trillingen tijdens de aanlegfase (in welke mate dat zal optreden

⁷ Dit dient te gebeuren op basis van de huidige regelgeving voor externe veiligheid – Circulaire Zonering langs hogedruk aardgastransportleidingen, 1984. Maar ook dient rekening te worden gehouden met een spoedige invoering van een nieuwe AMvB 'Buisleidingen'. Het verdient aanbeveling – gezien de looptijd van dit project – om deze buisleiding ook te toetsen aan (het ontwerp van) de nieuwe AMvB 'Buisleidingen'.

⁸ Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het project Agriport en het daarmee annex verbonden glastuinbouwgebied in de gemeente Wieringermeer.

en welke maatregelen getroffen zullen worden om hinder zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verminderen).

Buitengebruikstelling

In het MER dient tevens de buitengebruikstelling beschreven te worden voor wat betreft de twee uiterste alternatieven, te weten 'laten liggen' en 'volledig verwijderen'. Het verschil in milieugevolgen van deze twee alternatieven dient in het MER aangegeven te worden. Daarnaast kan aangegeven worden wat de (milieu)gevolgen kunnen zijn van partiële verwijdering. De startnotitie levert hier al goede aanzetten toe.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de aan te leggen gaspijpleiding en de alternatieven/varianten moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven en varianten.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Het BG moet bij de verschillende besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de Gasunie in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden

in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven en varianten. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van kaarten, tabellen en figuren. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in (een) bijlage(n) op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen⁹.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit, de alternatieven en de varianten;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit, de alternatieven en de varianten (inclusief eventuele terugvalopties);
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en het uiteindelijke voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

⁹ Kaartmateriaal moet éénduidig zijn qua schaal, topografische ondergrond en coördinatenstelsel in verband met de onderlinge vergelijking van informatie. Dat wil zeggen voor kaarten van het landgedeelte moet een zelfde topografische ondergrond worden gebruikt (bijvoorbeeld de topografische kaart van Nederland met het XY-coördinatenstelsel volgens het Rijksdriehoeksnet). Voor kaarten van het mariene gebied kan worden uitgegaan van zeekaarten met UTM-coördinaten.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland
of België

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het coördinerend bevoegd gezag d.d. 7 mei 2007 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen:	11 MEI 2007
nummer:	1903-01
doosnr:	
afgeleverd door:	Pi hb

Commissie voor de m.e.r.
T.a.v. dhr. ir. N.G. Ketting
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Datum
Den Haag, 7 mei 2007
Uw referentie

Onze referentie
DDUE0782500/214/hdb
Directe telefoon
070-379 73 98
E-mail
h.de.brabander@senternovem.nl

Onderwerp
adviesaanvraag richtlijnen Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Gesachte heer Ketting,

Statoil ASA uit Noorwegen is van plan een pijpleiding aan te leggen tussen Noorwegen en een nieuw gasontvangstation nabij Anna Paulowna. NV Nederlandse Gasunie wil daarop aansluitend een gastransportleiding aanleggen tussen dit gasontvangstation en het bestaande gascompressorstation Wieringermeer.

De gasleiding heeft in het Nederlandse deel van de Noordzee een lengte van ca. 300 km, een diameter van 100 tot 110 cm en een ontwerpdruk van 156,8 bar. De leiding zal aan land komen nabij Julianadorp en gaat vervolgens ca. 4 km parallel aan de Callantsoogervaart richting Anna Paulowna. Vanaf het gasontvangstation nabij Anna Paulowna is er een leiding voorzien van 30 km naar gascompressorstation Wieringermeer (diameter ca 105-120 cm, ontwerpdruk ca. 80 bar). Dit tracé is parallel aan reeds bestaande gasleidingen gedacht.

Mogelijk besluit Statoil om de aardgastransportleiding niet in Nederland, maar in België (Zeebrugge) aan land te laten komen. In dat geval is het tracé door Nederlandse deel van de Noordzee ca. 500 km. Er is dan geen tracé op het Nederlandse vasteland, en ook het nieuwe gasontvangstation nabij Anna Paulowna zal dan niet nodig zijn.

Voor het deel van de leiding dat in het Nederlandse deel van de Noordzee ligt, is een vergunning in het kader van de Wet beheer van rijkswaterstaatswerken (Wbr) nodig. Als de leiding aanlandt in Nederland, dan dienen de bestemmingsplannen van de gemeenten op het beoogde tracé dit zijn de gemeenten Anna Paulowna, Niedorp, Wieringermeer en Zijpe – herzien te worden. Tevens is er een vergunning nodig in het kader van de Grondwaterwet (Gww).

Ter onderbouwing van de bestemmingsplanherzieningen en de Wbr-vergunningaanvraag zullen Statoil SA en Gasunie een milieueffectrapport opstellen. Afhankelijk van de hoeveelheid te onttrekken grondwater (die hoeveelheid is op dit moment nog niet bekend) zal wellicht ook de Gww-vergunningaanvraag onderbouwd moeten worden met een MER.

Bureau Energieprojecten

- Coördineert de vergunningverlening van grote energieprojecten met als doel de doorlooptijd van deze vergunningtrajecten aanzienlijk te bekorten.
- Meer informatie: www.bureau-energieprojecten.nl

Bureau Energieprojecten
SenterNovem
Postbus 93144
2509 AC Den Haag
T +31 (0)70 379 73 98
F +31 (0)70 379 74 23

De startnotitie Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België gestuurd aan de betrokken gemeenten, de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat. Op grond van art. 14.4a Wm zullen deze overheden bij de voorbereiding van het MER de paragrafen 7.5 en 7.6 Wm toepassen. Daarbij wordt de richtlijnenfase van de m.e.r. zoveel gezamenlijk doorlopen. De betrokken overheden maken daarbij gebruik van ondersteuning door Bureau Energieprojecten. De startnotitie zal van donderdag 19 april 2007 tot en met woensdag 30 mei 2007 ter inzage liggen bij elk van de betrokken overheden. Een aantal exemplaren van de startnotitie is u reeds toegestuurd.

De gemeenten Anna Paulowna, Niedorp, Wieringermeer en Zijpe, de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat Diensten Noordzee en Noord-Holland verzoeken u bij deze een advies voor richtlijnen voor dit project uit te brengen.

U kunt uw advies versturen aan:

SenterNovem, Bureau Energieprojecten
T.a.v. mw. J. Moors
Postbus 93144
2509 AC DEN HAAG

Bureau Energieprojecten zal zorgdragen voor doorzending van uw advies aan de betrokken gemeenten, de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat. Voor afspraken over bijvoorbeeld doorzending van inspraak kunt u eveneens contact opnemen met Bureau Energieprojecten, mevrouw Moors, telefoon (030) 239 36 57.

ir. H.G. de Brabander
manager Bureau Energieprojecten

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 50 d.d. 24 april 2007

Kennisgeving

Inspraak Startnotitie m.e.r. Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Met ingang van donderdag 26 april 2007 tot en met woensdag 6 juni 2007 ligt de Startnotitie m.e.r. Gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België ter inzage. De startnotitie doorloopt een gecoördineerde inspraakprocedure op grond van de Wet milieubeheer, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, Wet beheer rijkswaterstaatswerken en de Grondwaterwet.

Achtergrond

Statoil ASA uit Noorwegen is van plan een pijpleiding aan te leggen tussen Noorwegen en een nieuw gasontvangstation nabij Anna Paulowna. NV Nederlandse Gasunie wil daarop aansluitend een gastransportleiding aanleggen tussen dit gasontvangstation en het bestaande gascompressorstation Wieringermeer.

De gasleiding heeft in het Nederlandse deel van de Noordzee een lengte van ca. 300 km, een diameter van 100 tot 110 cm en een ontwerpdruk van 156,8 bar. De leiding zal aan land komen nabij Julianadorp en gaat vervolgens ca. 4 km parallel aan de Callantsoogervaart richting Anna Paulowna. Vanaf het gasontvangstation nabij Anna Paulowna is er een leiding voorzien van 30 km naar gascompressorstation Wieringermeer (diameter ca. 105-120 cm, ontwerpdruk ca. 80 bar). Dit tracé is parallel aan reeds bestaande gasleidingen gedacht.

Mogelijk besluit Statoil om de aardgastransportleiding niet in Nederland, maar in België (Zeebrugge) aan land te laten komen. In dat geval is het tracé door het Nederlandse deel van de Noordzee ca. 500 km. Er is dan geen tracé op het Nederlandse vasteland, en ook het nieuwe gasontvangstation nabij Anna Paulowna zal dan niet nodig zijn.

Voor het deel van de leiding dat in het Nederlandse deel van de Noordzee ligt, is een vergunning in het kader van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) nodig. Als de leiding aanlandt in Nederland, dan dienen de bestemmingsplannen van de gemeenten op de beoogde tracés herzien te worden. Tevens is er een vergunning nodig in het kader van de Grondwaterwet (Gww).

De startnotitie

Ter onderbouwing van de bestemmingsplanherzieningen en de Wbr-vergunningsaanvraag zullen Statoil SA en Gasunie een milieueffectrapport (MER) opstellen. Afhankelijk van de hoeveelheid te onttrekken grondwater (die hoeveelheid is op dit moment nog niet bekend) zal wellicht ook de Gww-vergunningsaanvraag onderbouwd moeten worden met een MER. Door het opstellen van een MER is het mogelijk het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen in de besluitvorming. Als voorbereiding op het MER hebben Statoil en Gasunie een startnotitie uitgebracht. Hierin worden de achtergronden van het project behandeld. Ook geven Statoil en Gasunie aan welke tracéalternatieven zij in het MER willen onderzoeken en wat de te onderzoeken locaties voor het gasontvangstation nabij Anna Paulowna zijn. Ook wordt aangegeven welke milieuaspecten in het MER onderzocht zullen worden. Uit het MER zal duidelijk worden in hoeverre het leidingtracé voert door de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Indien nodig zal het MER voor de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Den Helder - Callantsoog, Noordzeekustzone en Voordelta een passende beoordeling bevatten, evenals voor de nog aan te wijzen Natura 2000-gebieden Friese Front, Klaverbank en Doggersbank.

Waar kunt u de startnotitie inzien?

Voor de Wbr-vergunning is Rijkswaterstaat bevoegd gezag; voor de Gww-vergunning is dat de provincie Noord-Holland.

De bevoegde gezagsorganen voor de bestemmingsplanherzieningen zijn de gemeenten Anna Paulowna, Nieuw-Weertermeer en Zijpe. Bij al deze overheden - en bij de gemeente Den Helder vanwege de ligging van het tracé nabij Julianadorp - ligt de startnotitie tegelijkertijd ter inzage.

De startnotitie m.e.r. Pijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België kunt u met ingang van donderdag 26 april 2007 tot en met woensdag 6 juni 2007 tijdens reguliere openingstijden inzien op de volgende locaties:

- het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Plesmanweg 1-6 in Den Haag;
- de vestigingen van Rijkswaterstaat, Dienst Noordzee, Lange Kleiweg 34 in Rijswijk en die van Dienst Noord-Holland, Toekanweg 7 in Haarlem.

De startnotitie is ook op het internet beschikbaar: www.bureau-energieprojecten.nl.

Hoe kunt u uw zienswijze kenbaar maken?

Op grond van art. 7.14 Wet milieubeheer kan eenieder zienswijzen ten aanzien van de startnotitie kenbaar maken. Tot en met 6 juni 2007 kunt u aangeven wat volgens u in het MER onderzocht moet worden om de benodigde besluiten te kunnen nemen.

Uw schriftelijke zienswijze kunt u sturen aan:

SenterNovem, Bureau Energieprojecten,
t.a.v. de heer H.G. de Brabander,
Postbus 93144,
2509 AC DEN HAAG.

Wij verzoeken u daarbij duidelijk te vermelden dat u insprekt op de startnotitie m.e.r. Pijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België. Indien u mondeling wenst in te spreken, kunt u dit doen door te bellen met Bureau Energieprojecten, telefoon 070 - 379 89 79.

Informatiebijeenkomst

Om u zo goed mogelijk te informeren over de inhoud van de startnotitie organiseert NV Nederlandse Gasunie een informatiebijeenkomst. Medewerkers van Gasunie en ingenieursbureau Witteveen + Bos zijn dan aanwezig om een toelichting te geven op het plan en de startnotitie.

De informatiebijeenkomst is:
donderdag 24 mei 2007 om 19.00 uur,
Golden Tulp Inn Callantsoog,
Abbestederweg 26, 1759 NB Callantsoog.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Bureau Energieprojecten bundelt alle mondelinge en schriftelijke reacties en stuurt deze naar de bevoegde gezagsorganen en de Commissie voor de milieueffectrapportage. De Commissie voor de m.e.r. adviseert de bevoegde gezagsorganen over de richtlijnen voor het MER. Mede op basis van dit advies en de inspraakreacties stellen de bevoegde gezagsorganen de richtlijnen vast. Deze richtlijnen vormen het vertrekpunt voor het opstellen van het MER. Wanneer Statoil en Gasunie het MER hebben opgesteld, zal er voor u de mogelijkheid zijn daarop in te spreken.

Nadere informatie

Voor het verkrijgen van de startnotitie of voor informatie over de inspraakprocedure kunt u contact opnemen met Bureau Energieprojecten, telefoon 070 - 379 89 79, www.bureau-energieprojecten.nl.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Nederlandse Gasunie NV namens Statoil ASA, Noorwegen

Bevoegd gezag: de gemeenteraden van Anna Paulowna, Niedorp, Wieringermeer en Zijpe, de provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat Diensten Noordzee en Noord-Holland. Coördinerend bevoegd gezag: Senternovem, Bureau Energieprojecten

Besluit: verschillende besluiten waaronder een besluit op grond van artikel 2 Wet beheer rijkswaterstaatwerken (Wbr), bestemmingsplannen en mogelijk het streekplan.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C.8

Activiteit: De aanleg van een gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland met een lengte van ongeveer 880 kilometer of de aanleg van een gaspijpleiding van Noorwegen naar België over het Nederlandse deel van de Noordzee met een lengte van ongeveer 1050 kilometer.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 24 april 2007

richtlijnenadvies uitgebracht: 28 juni 2007

Bijzonderheden: In dit stadium van het project is nog niet duidelijk geworden waar deze pijpleiding precies zal aanlanden. Indien Statoil ASA beslist om in de UK aan te landen, is deze m.e.r.-procedure van de baan. Indien er in Nederland of België zal worden aangeland, dan zal altijd een Nederlandse m.e.r.-procedure doorlopen moeten worden mede gebaseerd op dit richtlijnenadvies.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. dr. B.J.M. Ale

dr. N.M.J.A. Dankers

prof. dr. P. Hoekstra

drs. L.J.H. Verheijen (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

mr. S. Pieters

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum reactie	van persoon of instantie	plaats
1.	20070427	Nederlands Genootschap van Insprekers	Diemen
2.	20070516	Ministerie van Defensie, Commando Diensten-centra	Utrecht
3.	20070601	P.J. Wiegman en E.M. Vunderink	Anna Paulowna
4.	20070525	College van B&W gemeente Zijpe	Schagerbrug
5.	20070605	Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Vestiging Haarlem	Haarlem
6.	20070608	S. van den Akker, namens Stichting De Noord-zee	Utrecht

Alle bovengenoemde inspraakreacties zijn ontvangen door het bevoegd gezag dat ze op de navolgende datum(s) aan de Commissie ter beschikking heeft gesteld:

nrs. 1 t/m 4 op 5 juni 2007

nr. 5 op 11 juni 2007

nr. 6 op 21 juni 2007

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Installatie gaspijpleiding van Noorwegen naar Nederland of België

Statoil ASA uit Noorwegen heeft het voornemen om een gaspijpleiding aan te leggen van Noorwegen naar of Nederland, of België of het Verenigd Koninkrijk. In geval van een keuze voor het laatstgenoemde land komt deze m.e.r.-procedure te vervallen. In geval van een keuze voor Nederland of België, dan zal in ieder geval een Nederlandse m.e.r.-procedure doorlopen moeten worden en dient dit richtlijnenadvies daarbij betrokken te worden.

ISBN: 978-90-421-2105-8